

нию : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Зарубин Андрей Викторович ; Тюмен. юрид. ин-т МВД России. – Тюмень, 2004. – 212 с.

5. Лемешко О. М. Кримінально-правова оцінка потурання вчинення злочину : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Лемешко Олександр Миколайович ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2001. – 201 с.

6. Макаров А. Д. Уголовная ответственность за прикосновенность к преступлению : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Макаров Анатолий Дмитриевич ; Российская правовая академия Министерство юстиции Российской Федерации. – М., 2004.

7. Сережкина К. Н. Прикосновенность к преступлению в уголовном праве России: оптимизация норм и практики их применения : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Сережкина Ксения Николаевна. – Самара, 2009. – 24 с.

Примаченко Віталій Федорович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
та кримінології Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

У загальній теорії права і у кримінально-правовій доктрині цілком законірно визначається, що диференціація кримінальної відповідальності входить в систему міжгалузевої диференціації юридичної відповідальності і по суті є її видом. Законодавець першочергово поділяє відповідальність на цивільно-правову, дисциплінарну, адміністративну і кримінальну, а вже потім диференціює кожен із цих видів відповідальності окремо.

На рівні галузевої диференціації в кримінальному законодавстві перш за все здійснюється диференціація кримінальної відповідальності, але вчені виділяють не лише її. У цьому контексті потрібно вести мову про такі поняття, як «диференціація у кримінальному праві» та «диференціація кримінальної відповідальності». З цього приводу, у наукову полеміку вступають із Т.О. Леснієвськи-Костаревою Л.Л. Кругліков та О.В. Васильєвський, зазначаючи, що вона у своїх дослідженнях не заперечує наявності у кримінальному законодавстві інших заходів кримінально-правового характеру, але разом з тим стверджує, що останні, зокрема примусові заходи виховного характеру, не є диференціацією кримінальної відповідальності, оскільки застосовуються поза межами кримінальної відповідальності і не носять кримінально-репресивного характеру. На думку опонентів Т. О. Леснієвськи-Костаревої, навіть якщо б все було так, не можна заперечувати, що про вказані заходи йдеться саме в кримінальному законі і що ці заходи використовуються взамін кримінальної відповідальності при звільненні від неї (або від покарання) осіб за nereабілітуючими підставами. Але якщо не відносити примусові заходи до

змісту кримінальної відповідальності, то необхідно визнати їх іншим видом відповідальності, якому, виходячи із позиції Т.О. Леснієвськи-Костаревої, не повинно бути місця у кримінальному праві. Тому Л.Л. Кругліков та О.В. Васильєвський підтримують позицію тих юристів, які вважають, що у кримінальному законодавстві інші види відповідальності були, є і будуть [1, с. 55-56].

Із цього приводу О.О. Книженко зазначає, що кримінальна відповідальність разом з примусовими заходами виховного або медичного характеру, примусове лікування, звільнення від кримінальної відповідальності з нереабілітуючих підстав є заходами кримінально-правового впливу (характеру), і на сучасному етапі розвитку кримінального законодавства мову слід вести саме про диференціацію заходів кримінально-правового впливу [2, с. 263].

У цілому підтримуючи таку позицію, потрібно зазначити, що диференціація заходів кримінально-правового впливу є ширшим поняттям, ніж диференціація кримінальної відповідальності, оскільки включає в себе останню, і по суті є аналогічною диференціації у кримінальному праві. Проте вбачається, що диференціація заходів кримінально-правового впливу є більш точною категорією яку доцільно використовувати у науковому та правовому обігу. Також необхідно розуміти, що диференціація заходів кримінально-правового впливу та диференціація кримінальної відповідальності не є синонімами, мають різний зміст і не є взаємозамінними.

З огляду на розвиток кримінально-правової теорії щодо диференціації кримінальної відповідальності викликає науковий інтерес і висловлена з цього приводу позиція П.П. Сердюка. Він вважає, що термін «кримінальна відповідальність», як явище в чистому вигляді, більш точно йменувати в кримінальному праві як «засудження». У зв'язку з цим залишати розуміння диференціації кримінальної відповідальності на рівні плюралізму розуміння диференціації кримінальної відповідальності з явною гегемонією «теорії обов'язку», «пенальної теорії» та «концепції цілого та частини» було б очевидно непослідовно. Фактично, має місце диференціація покарання, що ґрунтується на концептах двох останніх теорій. Отже, на його думку, існує необхідність або збереження розуміння диференціації на рівні покарання, або вести мову про диференціацію ступеня негативної оцінки, що впливає на диференціацію покарання [3, с. 882].

Диференціація кримінальної відповідальності звичайно перш за все ґрунтується на покаранні, тому іноді її називають диференціацією покарання або якщо мова йде про розуміння під диференціацією кримінальної відповідальності всього комплексу заходів кримінально-правового впливу, то до її складу включають диференціацію покарання як різновид останніх. У даному випадку все залежить від того, якої наукової концепції дотримуватися. «Засудження» не є усталеною кримінально-правовою категорією, тому говорити про диференціацію засудження вбачається передчасним, хоча представлена позиція безумовно заслуговує на увагу. Дослідження потребує в першу чергу

диференціація кримінальної відповідальності, як головна частина диференціації заходів кримінально-правового впливу. Диференціація покарання у даному контексті використовуватися не може. Окремо слід сказати, що із диференціації кримінальної відповідальності виокремлюється диференціація виконання покарань, під якою слід розуміти встановлені кримінально-виконавчим законодавством різні порядок і умови виконання і відбування покарань, що відповідно відрізняється від того, що у кримінальному праві розуміють, як диференціація покарання.

Бібліографічні посилання

1. Кругликов Л. Л. Дифференциация ответственности в уголовном праве / Л. Л. Кругликов, А. В. Васильевский. – Санкт-Петербург : Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 300 с.
2. Книженко О. О. Санкції у кримінальному праві : монографія / О. О. Книженко. – Харків : НикаНова, 2011. – 336 с.
3. Сердюк П. П. Диференціація кримінальної відповідальності: проблема вибору концепту / П. П. Сердюк // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 882-892 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

Стеблинська Оксана Степанівна
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінально-правових
дисциплін Інституту кримінально-виконавчої служби

СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 390 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ

Стаття 390 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за ухилення від відбування покарання у виді обмеження та позбавлення волі. Це злочинне діяння є відносно новим для кримінального законодавства України, наслідком чого є кількісно обмежена практика застосування згаданої статті. До набрання чинності КК України 2001 року українське кримінальне законодавство не передбачало покарання у виді обмеження волі, що зумовлювало відсутність кримінально-правової охорони діяльності установ, які виконували б цей вид покарання, у тому числі і норми щодо ухилення від нього [5].

Прийняття таких процесуальних рішень органами досудового розслідування було зумовлено недосконалим викладенням положення диспозиції ч. 1 та 2 ст. 390 КК України в частині визначення суб'єкта даного злочину, які фактично передбачають відповідальність за ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі лише особам, яким таке покарання визначено вироком суду.